

Zajednička izjava organizacija civilnog društva o stajalištu Vijeća o prijedlogu Uredbe o povratku

Prosinac 2025.

Mi, dolje potpisane organizacije civilnog društva diljem Europe, izražavamo najdublju zabrinutost zbog smjera u kojem rasprave o prijedlogu Uredbe o povratku trenutno idu u Vijeću Europske unije. Kompromisni tekst koji je pripremilo dansko predsjedništvo, a koji odražava izmjene i stajališta koja su zagovarale pojedine države članice, predstavlja ozbiljno i dosad neviđeno pogoršanje zaštitnih mjera, pravnih jamstava i standarda temeljnih prava u okviru politike EU-a o povratku te šireg zakonodavnog okvira.

Već od samog početka prijedlog Europske komisije značio je znatan korak unatrag jer je oslabio zaštitne mehanizme, uveo više represivnih mjera i dodatno suzio prostor za pristupe utemeljene na pravima u okviru EU-ova sustava povratka. Institucije EU-a i suzakonodavci imaju priliku ukloniti te manjkavosti i tijekom pregovora zauzeti pristup koji je u većoj mjeri utemeljen na pravima. Međutim, za većinu država članica predložene izmjene nisu dovoljne. Alarmirani smo činjenicom da države članice sustavno slabe, a u nekim slučajevima i u potpunosti uklanjaju, ograničene zaštitne mjere sadržane u prijedlogu. Umjesto jačanja obveza EU-a u području ljudskih prava, Vijeće promiče odredbe koje bi:

- **Povećale rizik od neodređenog zadržavanja u detenciji** proširenjem opsega detencije uz produljenje razdoblja detencije iznad 24 mjeseca koje je predložila Komisija, dodatnim produljenjem od šest mjeseci, i daleko iznad trenutnog ograničenja od 18 mjeseci. Važno je istaknuti da bi se maksimalno trajanje detencije moglo primjenjivati zasebno u svakoj državi članici. To bi moglo rezultirati time da osobe budu zadržavane u detenciji neodređeno dugo kroz više država članica, znatno dulje nego što je nužno, razmjerno ili u skladu s pravom EU-a i sudskom praksom europskih sudova.
- **Oslabile učinkoviti pravni lijek i zaštitu od *refoulementa*** podrivanjem smislenih i individualiziranih procjena zabrane prisilnog vraćanja (*non-refoulement*) uvođenjem višestrukih iznimaka i uklanjanjem procjena koje se provode po službenoj dužnosti (*ex officio*). Prijedlog dodatno ograničava suspenzivni učinak žalbi te uklanja minimalna razdoblja u kojima bi državljani trećih zemalja mogli podnijeti žalbu, što znači da bi ljudi mogli biti deportirani prije nego što uopće dobiju priliku osporiti odluku ili ostvariti učinkoviti pravni lijek.
- **Značajno proširile teret dokazivanja i raspon obveza koje se nameću državljanima trećih zemalja** kako bi dokazali suradnju tijekom postupka povratka. Ako bi se primijenilo, to bi utjecalo na gotovo sve osobe u situacijama neregularnosti, uključujući obveze izvan njihove razumne kontrole, primjerice nedostatak prebivališta ili nepouzdanost adrese, u čemu se mnogi tražitelji azila nalaze. Oni koji se ocijene kao nesuradljivi mogli bi se suočiti s teškim sankcijama, uključujući detenciju te kaznene i financijske kazne.
- **Potkopale zajednički sustav povratka** uvođenjem mogućnosti da države članice u mnogim slučajevima posegnu za nacionalnim pravom, uključujući u pogledu osnova za detenciju, obveza suradnje i financijskih sankcija, što nosi rizik narušavanja pravne sigurnosti, dosljednosti i koherentne primjene politika povratka EU-a.
- **Zadržale mogućnost uspostave deportacijskih centara (povratnih centara/return hubs) u pravu EU-a**, unatoč ozbiljnim rizicima za ljudska prava koje takvi centri nose

te suprotnosti s ključnim načelima međunarodnog prava, poput zabrane *refoulementa* ili proizvoljne detencije.

Gore istaknuta pitanja samo su neki primjeri brojnih zabrinjavajućih točaka o kojima države članice trenutačno raspravljaju. Neki su od tih razvoja događaja u suprotnosti s temeljnim pravima zajamčenima primarnim pravom EU-a, uključujući Povelju o temeljnim pravima, kao i s razvojem sudske prakse Suda Europske unije (CJEU) i Europskog suda za ljudska prava (ESLJP). Također stvaraju rizik značajnih pravnih izazova nakon usvajanja, povećavaju složenost, produbljuju razlike u standardima među državama članicama te dodatno opterećuju pravosudni sustav.

Duboko smo zabrinuti što rasprave u Vijeću pokazuju tako malo uvažavanja sigurnosti, dostojanstva i prava ljudi te ne uspijevaju očuvati temeljne vrijednosti EU-a. Umjesto izgradnje pravednog, funkcionalnog i humanog sustava povratka, države članice promiču pristup koji je usko represivan, sve više usmjeren na prebacivanje odgovornosti na zemlje izvan Europe te daje prednost prisilnim povratcima u odnosu na dobrovoljni odlazak. Pretpostavka da će stroža pravila, prisilne mjere, neodređena detencija i slabije zaštitne mjere povećati stope povratka pogrešna je i empirijski neutemeljena. Sustavi povratka koji poštuju prava ovise o povjerenju, pravednim postupcima, dostojanstvenom postupanju i vjerodostojnim putovima zaštite. Proizvoljan, represivan ili nesiguran pristup samo će gurnuti ljude u neregularnost i siromaštvo, smanjiti suradnju te potkopati same ciljeve povratka koje države članice tvrde da žele ostvariti.

Pozivamo institucije EU-a i države članice da:

✓ **Izbjegnū pretjeran i štetan fokus na stope povratka kao jedini pokazatelj učinkovitosti** politika povratka te umjesto toga razviju pristup koji u središte stavlja održivost i usklađenost povratka s pravima, uz naglasak na zaštitu, zakonitim putovima i mjerama integracije.

✓ **Daju prednost dostojanstvenom, sigurnom i održivom povratku**, utemeljenom na podršci reintegraciji, dobrovoljnom povratku i poštovanju ljudskih prava i dostojanstva, umjesto prisilnih povrataka.

✓ **Vrati i ojača zaštitne mehanizme temeljnih prava u prijedlogu Uredbe o povratku**, uključujući snažne procjene zabrane *refoulementa*, učinkovite pravne lijekove s automatskim suspenzivnim učinkom te stroga ograničenja detencije tako da ona ostane mjera krajnjeg sredstva, podložna strogim zahtjevima razmjernosti i nužnosti te primjenjivana najkraće moguće vrijeme.

✓ **Osigura pravnu sigurnost i usklađenost s pravom EU-a i međunarodnim pravom**, uključujući sudsku praksu Suda Europske unije (CJEU) i Europskog suda za ljudska prava (ESLJP).

Kako pregovori ulaze u završnu fazu, pozivamo države članice da preispitaju trenutačni smjer pregovora i da očuvaju predanost EU-a ljudskim pravima, vladavini prava i dostojanstvu za sve. Sustav povratka koji zanemaruje temeljna prava nije samo nezakonit, nego i neprovediv, neodrživ i nespojiv s pravilima i vrijednostima na kojima je Europska unija utemeljena.

Popis potpisnika:

Africa Solidarity Centre Ireland (ASCI)
ASGI
AWO Bundesverband e.V.
BRD-Sweden
Caritas Europa
Center for Legal Aid "Voice in Bulgaria
Centre for Peace Studies, Croatia
Churches' Commission for Migrants in Europe (CCME)
Collectif de sauvegarde de la LADDH
Comisión Española de Ayuda al Refugiado (CEAR)
Community Rights in Greece
Croatian Law Centre
Danish Refugee Council (DRC)
Diakonie Deutschland
Dutch Council for Refugees
ECRE
EGCSO European-Global Civil Society Organization
EuroMed Rights
European-Global Civil Society Organization
Extranjeristas en Red
FARR, the Swedish Network of Refugee Support Groups
FEANTSA (European Federation of National Organisations Working with the Homeless)
Female Fellows e.V
Finnish Refugee Advice Centre
Forum réfugiés
France terre d'asile
Greek Committee for International Democratic Solidarity
Greek Council for Refugees (GCR)
Greek Forum of Refugees
Gruppo Melitea
HIAS Greece
Human Rights Legal Project
Human Rights Watch
ICMC Europe
IRC - International Rescue Committee
Italian Council for Refugees
Italiani Senza Cittadinanza
Jesuit Refugee Service (JRS) Europe
JRS Belgium
JRS Croatia
Karama - Collective Solidarity
Klikaktiv
Macedonian Young Lawyers Association
Mediterranea Bruxelles
Mesdhe
Migr/Azioni
Migrante Netherlands
Migration Inc.
Migration Policy Group - MPG
Ocalenie Fundation
Oxfam

Palestina e lire
Passerell
Pinay sa Holland-GABRIELA
Portuguese Refugee Council (CPR)
PRO ASYL National Working Group on Refugees
Right to Protection Charitable Foundation
Safe Passage International
Schweizerische Flüchtlingshilfe
Support Group Network (SGN)
Swedish Refugee Law Center
Symbiosis-Council of Europe School of Political Studies in Greece
The Palestinian Human Rights Organization - PHRO
Vluchtelingenwerk Vlaanderen
WeMove Europe
80:20 Educating and Acting for a Better World